

Ort och datum
Stockholm, 2020-10-08

Handläggare
Carita Fallström

Vår referens
30601-1020/2020

Er referens
S2020/05223/SOF

Socialdepartementet

Remissvar – Reglering av undersköterskeyrket – kompetenskrav och övergångsbestämmelser (Ds 2020:15)

Vårdförbundet är ett yrkes- och fackförbund för legitimerade barnmorskor, biomedicinska analytiker, röntgensjuksköterskor och sjuksköterskor. Förbundet har drygt 115 000 medlemmar, varav drygt 90 000 är yrkesverksamma inom hälso- och sjukvård. Vårdförbundet arbetar för en personcentrerad, säker och nära vård samt en jämlik hälsa.

Vårdförbundet var positivt till förslaget i betänkandet Stärkt kompetens i vård och omsorg (SOU 2019:20) om att införa skyddad yrkestitel för undersköterskor. Så som kompetenskraven och övergångsbestämmelserna formulerades i betänkandet skulle skyddad yrkestitel kunna öka kvaliteten och säkerheten i hälso- och sjukvården och omsorgen. Ett tydliggörande av undersköterskans kompetens och yrkesroll är alldeles nödvändigt i dagens vård och omsorg.

I promemorian lämnas dock förslag som delvis skiljer sig från förslagen i betänkandet. Det handlar dels om ändringar till följd av vård- och omsorgsprogrammet nya utformning dels om ändrade övergångsbestämmelser.

Ang. gymnasieskolans vård- och omsorgsprogram som grund för skyddad yrkestitel

I betänkandet föreslogs att den som avlagt undersköterskeexamen skulle få ett bevis om rätt att använda yrkestiteln undersköterska. Detta var i enlighet med kraven för övriga reglerade yrken i hälso- och sjukvården där examen utgör grund för legitimation. Regeringen har dock valt att inte gå vidare med förslaget om undersköterskeexamen. Regeringen föreslår i stället att den som har en utbildning med inriktning mot vård och omsorg från gymnasieskolan eller kommunal vuxenutbildning, eller den som har förvärvat motsvarande kompetens, efter ansökan ska kunna få bevis om rätt att använda yrkestiteln undersköterska.

Gymnasieskolans vård- och omsorgsprogram ska från den 1 juli 2021 innehålla ett "yrkespaket" till undersköterska på 1 500 poäng. I "yrkespaketet" ingår kursen svenska 100 poäng eller svenska som andra språk 100 poäng. Den som har genomgått utbildningen med minst 1 400 godkända gymnasiepoäng i de ämnen som är programgemensamma för vård- och omsorgsprogrammet, eller har förvärvat motsvarande kompetens, föreslås kunna ansöka om bevis för rätt att använda skyddad yrkestitel undersköterska.

I betänkandet (s. 129) lyfter man vikten av språkkunskaper eftersom språkkunskaper en grundförutsättning för att undersköterskan ska kunna utföra sina arbetsuppgifter med kvalitet och säkerhet. Som utbildningskravet ser ut nu, med krav 1 400 poäng av 1 500, kan det finnas risk för att en person kan få skyddad yrkestitel utan godkänt betyg i kursen svenska eller svenska som andra språk. För att undvika detta är det angeläget att det ska ställas krav på godkända kunskaper i svenska eller svenska som andra språk för att kunna få skyddad yrkestitel.

Övergångsbestämmelser

I promemorian anges att en avvägning behöver göras mellan behovet av att säkerställa en enhetlig kompetens bland undersköterskor och behovet av att ta till vara yrkesverksamma undersköterskors befintliga kompetens. Vårdförbundet håller med om att det är en viktig avvägning, men avvägningen i promemorian haltar betydligt. Syftet att ta till vara yrkesverksammans kompetens har fått väga över vikten av att säkerställa en enhetlig kompetens.

Vårdförbundet är kritiskt till att övergångsperioden förlängs till tio år från ikraftträdandet den 1 januari 2025. Det är dubbelt så lång tid jämfört med det som föreslogs i betänkandet. Det är först 2035 som reformen får genomslagskraft för de som uppfyller något av utbildningskraven. Det kommer att ta ännu längre tid innan en större andel av de som är verksamma som undersköterskor har gått igenom den nya utbildningen.

Det som dock är mest bekymmersamt för Vårdförbundet är förslaget i punkt 4 i övergångsbestämmelserna. I punkt 4 anges att "I det fall en ansökan görs senast den 31 december 2026 ska även den som har varit verksam med yrkestiteln undersköterska i en omfattning som sammanlagt motsvarar heltid under fem år de senaste tio åren före ansökan, få bevis om rätt att använda yrkestiteln." Då ska det alltså inte ställas några krav på utbildning och kunskapen ska inte heller behöva valideras på något sätt. Att det inte finns några krav på utbildning eller validering av reell kompetens medför stor risk för att den skyddade yrkestiteln inte kommer att få den önskade betydelsen i vården och omsorgen vare sig före eller efter 2035. Detta är helt stick i stäv med det uttalade syftet om att den skyddade yrkestiteln ska införas för att visa vilken grundkompetens en undersköterska har. Vårdförbundet avstyrker därför detta förslag. Att införa en reglerad skyddad yrkestitel för undersköterskor måste enligt Vårdförbundet vara kopplat till utbildning eller i vart fall validering av kunskaper. Om den kopplingen inte finns, tydliggörs inte undersköterskans kompetens och yrkesroll. Det är också en brist att det av promemorian inte framgår hur många som berörs av just denna övergångsregel. Ju större denna grupp är, desto mindre relevans kommer denna viktiga förändring ha.

VÅRDFÖRBUNDET

Sineva Ribeiro
Förbundsordförande